

Examenverslag van economie vwo, tweede tijdvak (2026)

Beste leerling,

In dit examenverslag voor leerlingen proberen we een zo goed mogelijk antwoord te geven op de volgende vraag:

In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus behandelde kennis & vaardigheden?

Om een zo duidelijk mogelijk verslag te maken, hebben we de vragen onderverdeeld in vier categorieën.

- I. Algemene (niet-vakgerelateerde) kennis & vaardigheden
- II. Alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag
- III. Een-stapje-extra-vraag
- IV. Niet voorgekomen in de cursus

De eerste categorie doet een beroep op algemene basisvaardigheden, welke we bekend veronderstellen. Categorie II en III zijn vragen die op te lossen zijn met de kennis en vaardigheden die je op de cursus geleerd hebt. De laatste categorie vragen is op de cursus niet aan bod gekomen. In *bijlage 1*, achteraan dit document, vind je een nadere toelichting van deze categorieën.

Het is belangrijk om te beseffen dat deze categorieën niets zeggen over de moeilijkheidsgraad van een vraag. Een vraag die rechtstreeks op te lossen valt met kennis en vaardigheden uit de cursus (categorie II) kan best een pittigere opgave zijn dan een vraag die niet is voorgekomen tijdens de cursus (categorie IV).

Mocht je vragen of opmerkingen hebben naar aanleiding van dit examenverslag, dan horen we dit uiteraard heel graag! Je mag ons hier altijd over mailen op info@sslleiden.nl.

Met vriendelijke groet,

Hans Huibregtse

opgave	vraag	aantal punten	categorie vraag	toelichting categorie keuze:
1	1	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Aan de inleidende tekst kon je herkennen dat je hier de theorie van vraag en aanbod uit het blok 'Betalingsbereidheid & overheidsingrijpen' kon toepassen. Met deze kennis kon je het verband beredeneren tussen een exportverbod en hogere voedselzekerheid.
	2	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Aan de termen 'koopkracht' en 'prijsindex' kon je herkennen dat je de formule $RIC = NIC / PIC \times 100$ uit het blok 'Prijnspeil' nodig had. Hiermee kon je de verandering van de koopkracht berekenen en de juiste conclusie trekken.
		1	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? De extra denkstap bij deze vraag was dat je het algemeen prijspeil (PIC) moest berekenen door een gewogen gemiddelde te nemen van de prijsindex van rijst en de prijsindex van de overige goederen. De formule voor het berekenen van een gewogen gemiddelde staat in het groene boekje bij 'Flowchart rekentechnieken'.
	3	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het groene boekje is de definitie en voorwaarde van 'prijsdiscriminatie' gegeven. Met deze info kon je antwoord geven op de vraag.
	4	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Aan de gegevens over de garantieprijs en de verkoopprijs kon je herkennen dat je de theorie over overheidsingrijpen uit het blok 'Betalingsbereidheid & overheidsingrijpen' kon toepassen. In dit blok is de formule besproken over de kosten voor de overheid door het opkopen van het aanbodoverschot. De extra denkstap was hier dat je de verkoopprijs voor arme inkomens (de 125\$) hiervan af kon halen (want dit krijgt de overheid weer terug). In het groene boekje staat een 'Stappenplan arceren in een grafiek'.
5	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Aan de vraag naar het producentensurplus kon je herkennen dat je het stappenplan 'Evenwicht berekenen' uit het blok 'Betalingsbereidheid & overheidsingrijpen' en de theorie uit het blok 'Surplus' nodig had. Door eerst het oude en nieuwe evenwicht te bepalen, kon je vervolgens met de formule voor de oppervlakte van een driehoek de toename van het producentensurplus berekenen.	
2	6	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Het begrip 'transactiekosten' is besproken in het blok 'Verstoorde samenwerking'. Daarnaast staat het begrip 'schaalvoordelen' in het groene boekje bij 'Omzet, kosten en winst'. Met de kennis over schaalvoordelen kon je beredeneren dat specialisatie leidt tot lagere kosten.

	7	1	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Voor deze vraag kon je de kennis gebruiken uit de tekst, namelijk dat het BLA een percentage krijgt van het krediet. Hiervoor kon je de algemene vaardigheid over het begrip van percentages toe te passen. Ook staat in de tekst dat elk onderzoek eenzelfde kostprijs heeft. Dat betekent dat er een minimaal bedrag tegenover moet staan om deze te kunnen dekken.
	8	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Aan de tekst 'draagt de gemeente de kosten' kon je herkennen dat er sprake is van negatieve externe effecten, zoals besproken in het groene boekje en het blok 'Betalingsbereidheid & overheidsingrijpen'. Met deze kennis kon je beredeneren dat een afname van wanbetaling leidt tot lagere externe effecten en dus maatschappelijke kosten.
	9	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? De begrippen 'premiedifferentiatie', 'averechtse selectie' en het verband tussen beide begrippen zijn besproken in het blok 'Verstoorde samenwerking'. Met deze twee begrippen kon je juist antwoord geven op deze vraag.
	10	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Voor deze vraag kon je gebruik maken van het 'Stappenplan rekenen'. Met de examentip: 'verandering: bereken oud en nieuw' kon je bepalen dat je in beide situaties de winst kon uitrekenen. In het blok 'Omzet, kosten en winst' is de formule besproken van winst. Door deze in beide situaties goed in te vullen kon je alle drie de punten halen.
	11	2	IV	Niet voorgekomen op de cursus: Het voeren van 'krap monetair beleid' is niet besproken tijdens de cursus, omdat dit grotebakstof is.
3	12	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Het begrip 'tijdsvoorkeur' is besproken in het blok 'Inkomen'. Hiermee kon je uitleggen dat een hoge tijdsvoorkeur leidt tot consumptie in het heden in plaats van sparen.
	13	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Het begrip 'marktmacht' staat in de begrippenlijst bij het blok 'Omzet, kosten en winst', waarin ook het verband staat beschreven met concurrentie. Hiermee kon je beredeneren dat banken zonder concurrentie geen prikkel hebben om de spaarrente te verhogen.
	14	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Aan de vraag om een economisch verband uit te leggen, kon je herkennen dat je het 'Stappenplan redeneren' kon gebruiken. Het beginpunt is flexwerk en het eindpunt is lagere prijzen. Met de uitleg van 'Economische kringloop' kon je bepalen dat lagere prijzen komen door lagere bestedingen en dat lagere bestedingen kunnen komen door lager inkomen. De extra denkstap die je hier kon zetten was om een lager inkomen te koppelen aan flexwerk.
	15	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? De GA-curve is besproken in de uitleg 'Economische modellen'. Met de definitie van de GA-curve, kon je bepalen dat als de prijzen (lonen) sneller reageren op veranderingen in de economie, dit minder effect heeft op de inflatie. Dat kan alleen als de GA-curve steiler loopt. Daarnaast staat deze redenering ook in het groene boekje bij 'Economische modellen' bij het begrip 'neo- en nieuwklassieken'.
	16	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Aan de grafiek en de vraag over het IS-MB-GA-model kon je herkennen dat je de theorie en het stappenplan uit het blok 'Economische modellen' kon toepassen. Door de stappen te doorlopen die in het schema beschreven staan en de juiste snijpunten (in de examentips) toe te passen, kon je alle punten halen.

4	17	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het groene boekje staan de verschillende markt vormen en de bijbehorende kenmerken. Met kennis van deze begrippen kon je volledig antwoord geven op deze vraag.
	18	2	IV	Niet voorgekomen op de cursus: Het begrip 'patent' komt niet voor in de cursus, omdat dit grote bakstof is.
	19	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Aan de vraag naar de procentuele verandering van de omzet kon je herkennen dat je het 'Stappenplan rekenen' en de formules uit het blok 'Omzet, kosten en winst' nodig had. De extra denkstap die je hier kon zetten is dat de gemiddelde winst die Athena wilt behalen bovenop de prijs kon optellen. De formule van de procentuele verandering kon je vinden in de 'Flowchart rekentechnieken'.
	20	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Het begrip 'externe effecten' is besproken in de uitleg 'Betaling bereidheid en overheidsingrijpen'. Met de kennis van dit begrip kon je een passend voorbeeld opschrijven.
5	21	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(en)? Het begrip 'onderbesteding' is besproken in de uitleg 'Economische kringloop'. Hieruit kon je halen dat het verminderen van onderbesteding kan door je bestedingen te vergroten. De valutamarkt is besproken bij het blok 'Wereldhandel'. De extra denkstap hier is dat je het verband kon maken dat export moet stijgen, omdat export een van de vier bestedingspijlen is. In het blok 'Wereldhandel' is besproken dat een daling van de wisselkoers zorgt voor meer export. Hiermee kon je beide punten voor de vraag behalen.
	22	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Het begrip 'procyclisch' is besproken in het blok 'Overheids- en monetair beleid'. In dit blok is ook het verband tussen een renteverhoging door de ECB en de bestedingen besproken. Met deze gegevens kon je de conclusie trekken dat dit nadelig is voor Kroatië.
	23	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? De formule van het 'nationaal spaarsaldo' is besproken in het blok 'Economische kringloop'. Uit het figuur kon je bepalen dat de export groter is dan de import, het werken met deze schema's is ook besproken in onderdeel 1: 'De economische kringloop' van het blok 'Economische kringloop'.
	24	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Aan de vraag om een waarde aan te tonen met een berekening kon je herkennen dat je het 'Stappenplan rekenen' moest gebruiken. Door met behulp van de groeifactor eerst het oude nationaal inkomen te berekenen, kon je vervolgens de oude en nieuwe exportwaarde bepalen en vergelijken.
	25	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Het begrip 'collectief goed' staat in het groene boekje bij het blok 'Betaling bereidheid & overheidsingrijpen'. Door de kenmerken 'niet-uitsluitbaar' en 'niet-rivaliserend' te koppelen aan de wet, kon je de vraag volledig beantwoorden.
6	26	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Het begrip 'groen bbp' staat in de begrippenlijst bij het blok 'Economische kringloop'. Hiermee kon je beredeneren dat een afname van milieuschade de waarde van het groen bbp verhoogt, mits dit opweegt tegen een eventuele daling van de productie.

	27	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? In het blok 'Verstoorde samenwerking' is besproken hoe een 'Nash-evenwicht' bepaald kan worden in een pay-off matrix. De extra denkstap was dat je de pay-off matrix kon maken met de grafiek en dat een Nash-evenwicht ontstond op de uiterste punten van de grafiek (0 of 195 landen), omdat daar voor geen enkel land een prikkel bestaat om als enige van strategie te wisselen.
	28	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Aan de term 'uitgestelde belastingheffing' kon je herkennen dat je de theorie over de staatsschuld uit het blok 'Overheids- en monetair beleid' en 'Inkomen' kon gebruiken. Hiermee kon je uitleggen dat huidige overheidsuitgaven gefinancierd met leningen leiden tot belastingdruk voor toekomstige generaties.
	29	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Het begrip 'principaal-agent probleem' hebben we besproken in het blok 'Verstoorde samenwerking'. Door de drie vaste elementen (teggengestelde belangen, asymmetrische informatie en een financiële prikkel of contract als oplossing) toe te passen op de context, kon je alle punten behalen.
60				

verdeling per categorie:

categorie	aantal punten	percentage
I	1	2%
II	48	80%
III	7	12%
IV	4	7%
	60	100%

In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus opgedane kennis & vaardigheden?

Dit gold voor: 93% van de vragen (namelijk categorie I, II en III).

Categorie I: Algemene (niet-vakgerelateerde) kennis & vaardigheden

Dit betreft de volgende vragen: vragen waarbij een beroep wordt gedaan op algemene kennis & vaardigheden. Dit zijn kennis & vaardigheden die niet zijn opgenomen in de eindtermen in de syllabus.

Categorie II: Alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen die letterlijk voorkomen in de uitleg (in de uitleg of in een klassikaal voorbeeld);
- Vragen die letterlijk met een stappenplan op te lossen zijn;
- Vragen die vergelijkbaar zijn met opgaven uit de opgavebundel die vrijwel altijd worden opgegeven door de hoofddocent;
- Theorievragen die niet worden behandeld op de cursus, maar die we je van tevoren via de vakkenpagina geadviseerd hebben te leren (uit bijv. Samengevat);
- Vragen die vergelijkbaar zijn met vragen uit de voorbereidende opgaven.

Categorie III: Een-stapje-extra-vraag

Dit betreffen vragen waarbij je, de naam zegt het al, een stapje extra moet zetten. Oftewel: je moest je kennis en vaardigheden behandeld tijdens de cursus combineren met een stukje 'inzicht'. Bijvoorbeeld:

- Je moet net even buiten het stappenplan om denken;
- Je moet informatie uit de tekst halen om een bepaalde variabele voor een formule of berekening uit te rekenen.

Categorie IV: Niet voorgekomen op de cursus

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen over grotebakstof (examenstof die niet behandeld is tijdens de cursus). De stof is niet voorgekomen in de standaard opgegeven opgaven, de voorbereidende opgaven of opgegeven stof op de vakkenpagina.
- Vragen waarvan je redelijkerwijs niet kon vaststellen dat het om een op de cursus behandeld concept in een andere context gaat.